

Részletek a (másik) naplóból*

I. (Szemlélődések a bűnről, szenvedésről, reményről és az örök életről)**

1. Az igaz út egy kötélben át vezet, mely nem a magasságban feszül, hanem alig valamivel a talaj fölött. Rendeltetése inkább a botlásban, nem pedig a végigjárásában áll.
2. Minden emberi hiba türelmetlenség, a módszeresség idő előtti feladása, a látszólagos dolog látszólagos körülhatárolása.
3. Két emberi főbűn van, melyből az összes többi eredetét veszi: a türelmetlenség és a hanyagság. Türelmetlensége miatt úzték ki az embert a Paradicsomból és hanyagsága miatt nem térhet oda vissza. De meglehet, hogy csak egyetlen főbűn van: a türelmetlenség. A türelmetlenség miatt lett elűzve, és a türelmetlenség miatt nem térhet vissza.
5. Egy bizonyos ponton túlról nincs visszatérés. Ezt a pontot kell elérni.
6. Az emberi fejlődés döntő pillanata mindigtartó. Ezért jogosak azon szellemi mozgalmak, melyek minden korábbit semmisnek nyilvánítanak, mert még semmi sem történt.
7. A gonosz egyik leghatékonyabb csábító eszköze a harcra való felszólítás.
11. 12. A nézőpontok különbségéről, ami például egy almával szemben fennállhat: egy kisleány nézőpontja, akinek a nyakát kell nyújtogatnia, hogy meglássa az asztal tetején lévő almát, és a házigazda nézőpontja, aki fogja az almát és minden kényszer nélkül átadja asztaltársának.
13. A kezdődő felismerés egyik első jele: vágy a halálra. Ez az élet elviselhetetlennek, egy másik pedig elérhetetlennek tűnik. Az ember már nem szégyenli, hogy meg akar halni; azt kéri, hogy a régi cellából, melyet gyűlöl, vitessen egy újba, melyet majd csak a jövőben tanul meg gyűlölni. Egy kevés hit munkál eközben, hogy a szállítás során véletlenül az Úr megy a folyosón át, ránéz a fogolyra és azt mondja: „Ezt ne zárjátok be újra. Ő hozzám jön.”
19. Ne tápláld magadban azt a hitet a gonoszról, hogy előtte titkaid lehetnek!
20. Leopárdok törnek a szentélybe és kiüritik az áldozati edényeket. Ez újra és újra megismétlődik, s végül előre számítani lehet rá, és a szertartás részévé válik.
21. Oly erősen, mint a kéz, mely a követ fogja. De a kéz csak azért fogja ily erősen, hogy minél messzebbre tudja hajítani. De ebbe a messzeségbe vezet az út is.
22. Te vagy a feladvány. Széles e határon sehol egy tanítvány.
23. Az igaz ellenfél felől határtalan bátorítás árad feléd.
24. Felfogni a szerencsét, hogy a talaj, melyen állsz, nem nagyobb annál a két talpnál, mely befedi.
25. Hogy' is lehetne másként örülni a világnak, mint hozzá menekülve?
- 26*. Számátlan rejtekhely van, de menekvés csak egy. Menekülési lehetőség megint oly sok van, mint rejtekhely.

* Ez a válogatás Kafka hagyatékának a *Hochzeitsvorbereitungen auf dem Lande und andere Prosa aus dem Nachlass* cím alatt kiadott kötetéből készült.

** A Kafka által számozott fragmentumgyűjtemény címe hagyatékának kiadójától, Max Brod-tól származik. A csillaggal jelzett töredékeket Kafka áthúzta, de nem távolította el a cédulakötegből.

* A cél adott, az út azonban nem; amit útnak nevezünk, az vonakodás.

27. A negatív megvalósítása még lehetőség számunkra; a pozitív már adva van.

28. Ha az ember már szállást adott a gonosznak, akkor az már nem kívánja, hogy higgyenek is neki.

32. A varjak állítják, hogy egyetlen varjú képes volna az ég lerombolására. Ez kétségtelen, azonban semmit sem igazol az ég ellenében, hiszen az ég éppenséggel a varjak erre való képtelenségét jelenti.

33*. A mártírok nem becsülik le a testet, hanem a kereszten magasztalják fel. Ebben az egyben egyek ellenségeikkel.

34. Elgyengülése a gladiátor fáradtsága a küzdelem után; munkája egy hivatali helyiség sarkának a fehérre meszelése volt.

35. Bírás nincs, csak a létezés, csak egy utolsó lélegzetre, elfúlásra vágyódó létezés van.

36. Korábban nem értettem, miért nem kapok választ a kérdéseimre. Ma nem értem, hogy is hihettem azt, hogy kérdezni tudok. De én nem is hittem, csak kérdeztem.

38. Valaki csodálkozott, hogy milyen könnyen járható az örökkévalóság útja; ugyanis lefelé száguldott rajta.

39.a. A gonosznak az ember nem fizethet részletre – és mégis szakadatlanul megpróbálja.

39.b. Az út végnélküli; ebből nincs mit elvenni és nincs mit hozzátenni, és mégis mindenki hozzáméri saját gyerekes hüvelykjét. „Bizony még ezt a hüvelyknyi utat is meg kell járnod, ezt nem fogják elfelejteni neked.”

40. Az Utolsó Ítéletet csak a mi időfogalmunk miatt nevezzük így, mert ez tulajdonképpen rögtönítélet.

47. Választás elé állították őket, hogy királyok, avagy a királyok követői akarnak-e lenni. Gyermetegen mindnyájan követek akartak lenni. Ezért van csupa követ, keresztül-kasul rohangálnak a világban, és – mivel nincsenek királyok – egymásnak hirdetik az értelmetlenné vált híreket. Szívesen véget vetnének nyomorúságos életüknek, de szolgálati esküjük miatt nem merik megtenni.

48. A haladásban hinni azt jelenti: nem hinni, hogy történt már haladás. Ez ugyanis nem volna hit.

50*. Az ember nem tud egyfajta magában rejlő romolhatatlan iránti bizalom nélkül élni, miközben mind a romolhatatlan, mind pedig a bizalom rejtve maradhat előtte. E rejtve-maradás egyik megnyilvánulási lehetősége a személyes Istenben való hit.

51*. A kigyó közvetítésére szükség volt: a gonosz képes ugyan megkísérteni az embert, de nem képes emberré válni.

52*. A köztud és a világ közti küzdelemben a világot támogasd!

53*. Senkit sem szabad megtéveszteni, még a világot sem a győzelme érdekében.

54. A szellemi világon kívül semmi sincs; amit mi érzéki világnak nevezünk, az a szellemiben levő gonosz, és amit gonosznak nevezünk, az csak egy pillanat elkerülhetetlensége örökké tartó alakulásunkban.

* A legerősebb fényvel feloldható a világ. Gyenge szemek előtt megszilárdul, még gyengébbek előtt öklöket kap, az annál is gyengébbek előtt szegyenlőssé válik, és szétzúzza azt, aki rá merészelt tekinteni.

56. Vannak kérdések, melyeken nem tudnánk túljutni, ha természetünknel fogva már nem lennénk tőlük megszabadítva.

57. A nyelv csak utalásszerűen, ám soha, még csak közelítve összevetően sem alkalmazható az érzékelhető világon kívül eső mindenekre, mivel az érzékelhető világnak megfelelően csak a birtoklást és ennek viszonyait teheti szóvá.

58*. Az ember lehetőség szerint keveset hazudik, amennyiben lehetőleg keveset hazudik, nem pedig azért, mert lehetősége szerint kevés alkalma nyílik rá.

60. Aki lemond a világról, annak minden embert szeretnie kell, mivel az ő világukról is lemond. Így kezdi el megsejteni az igazi emberi lényt, akit csak szeretni lehet, amennyiben maga is egyivású vele.

61*. Aki e világon szereti felebarátait, nem követ el se több, se kevesebb méltánytalanságot, mint aki e világon önmagát szereti. A kérdés csak az, hogy lehetséges-e az előbbi?

62. Az a tény, hogy nincs más, mint a szellemi világ, egyszerre veszi reményünket és ad bizonyosságot.

63. Művészetünk az igazságtól való elvakítottság: a hátrahajló kölyökarc fénye igaz, más nem.

64. 65. A Paradicsomból való kiűzetés alapján örökkévaló: noha a Paradicsomból való kiűzetés kétségtelenül végérvényes, a világban való élet elkerülhetetlen, az esemény örökkévalósága (avagy időben kifejezve: az esemény örök ismétlődése) azonban ennek ellenére nemcsak a Paradicsomban való tartós megmaradásunkat tenné lehetővé, hanem ténylegesen azt, hogy tartósan ott legyünk, függetlenül attól, hogy ezt itt tudjuk-e, avagy sem.

66. Ő szabad és szilárd polgára a Földnek, mivel olyan láncra van verve, mely elég hosszú ahhoz, hogy megszabaduljon minden földi térségtől, és mégis csak oly hosszú, hogy semmi sem tudja a Föld határain átszakítani. Egyidejűleg szabad és szilárd polgára az Égnek is, mivel egy hasonlóan szabott égi láncra is van verve. Így aztán, ha a Földre törekszik, az Ég nyakörve fojtogatja, ha az Ég felé tör, akkor pedig a Földé. Ám ennek ellenére minden lehetőség nyitott előtte, és ezt érzi is, sőt még vonakodik is az első fogságbavetésnél esett hibára visszavezetni.

67. Úgy hajszolja a tényeket, mint egy kezdő korcsolyázó, aki ráadásul olyan helyen gyakorol, ahol ez tiltva van.

70. 71. A romolhatatlan egyféle; minden egyes ember az, és egyidejűleg közösen mindenkié. Ebből ered az emberek példátlan erős köteléke.

73. Saját asztaláról eszi a maradékot; noha ezáltal egy időre mindenkinél jóllakottabbá válik, elfelejt az asztal fölött enni, így aztán már nem is adódik több maradék.

74. Ha romolható volt az, aminek a Paradicsomban le kellett rontódnia, akkor nem volt döntő fontosságú, ha azonban romolhatatlan volt, akkor hamis hitben élünk.

75*. Próbáld meg magad az emberiségen. Ez a kételkedőkben kételyt, a hívőkben hitet ébreszt.

76. Micsoda érzés: „Itt nem vetek horgonyt” – és egyidejűleg a hullámzóan hordozó áramlást éreznél!

* Átlendülés. Lesve, szorongva, remélve környezi a választ a kérdést, keresi kétségbeesve megközelíthetetlen arcát, követi a legértelmetlenebb, azaz a választól leginkább elvezető utakon.

77. Az emberekkel való érintkezés önmegfigyelésre csábít.

79. Az érzéki szeretet az égi szeretet látszatát kelti; erre magától nem lenne képes, mivel azonban az égi szeretet elemét öntudatlanul magában hordja, mégis képes rá.

83. Nemcsak azért vagyunk bűnösök, mert ettünk a tudás fájáról, hanem azért is, mert még nem ettünk az élet fájáról. Bűnös az állapot, melyben vagyunk, függetlenül a bűntől.

84. Arra teremtettünk, hogy a Paradicsomban éljünk; a Paradicsom arra volt rendelve, hogy szolgáljon nekünk. A mi rendeltetésünk meg lett változtatva; hogy ez a Paradicsom tekintetében is megtörtént volna, arról nem tudunk.

85. A gonosz az emberi öntudat kisugárzódása meghatározott átmeneti helyzetekben. Valójában nem az érzéki világ látszat, hanem a benne rejlő gonosz, ami azonban a mi szemünk előtt az érzéki világ alkotója.

87. Egy hit olyan, mint a nyaktiló; oly nehéz, oly könnyű.

88. A halál valahogy úgy van előttünk, mint Nagy Sándor csatájának képe az osztályterem falán. Arról van szó, hogy a képet tetteinkkel még ebben az életben elhomályosítsuk, vagy akár kioltjuk.

94. Az élet kezdetének két feladványa: a magad körét egyre beljebb kell vonnod, és mindig újra ellenőrizned kell, hogy nem rejtőzöl-e valahol a körödön kívül.

95*. A gonosz néha – felismerve vagy anélkül – úgy kézreáll, mint egy szerszám; ha az akarat megvan bennünk, ellentmondás nélkül félre lehet tenni.

97*. Csak itt szenvedés a szenvedés. Nem annyira azért, mintha azoknak, akik itt szenvednek, másutt e szenvedésért fel kell magasztaltatniuk, hanem azért, mert az, amit e világon szenvedésnek neveznek, egy másik világon, változatlanul és csak elmentéitől megszabadítottan: boldogság.

98*. A Kozmosz végtelen távolságáról alkotott elképzelés a fáradságos teremtés és a szabad önrendelkezés végletekig hajtott keverékének eredménye.

99. Jelen bűnös állapotunk legkérelhetetlenebb bizonyágánál is mennyivel nyomasztóbb mulandóságunk egykori, örök igazolódásának leggyengébb bizonyága is. Csak az utóbbi – amely tisztaságában maradéktalanul felöleli az előbbit – elviseléséhez kellő erő a hit mércéje.

100. Az ördögiről lehetséges a tudás, de a benne való hit nem, mert nincs annál több ördögi, mint ami itt van.

101. A bűn mindig nyíltan érkezik és az érzékekkel azonnal felfogható. Azok gyökereig hatol és nincs szükség a kiszakítására.

102. Minden bennünket körülvevő szenvedést nekünk is el kell szenvednünk. A testünk ugyan nem, a növekedésünk azonban egy, és ez – akár ilyen vagy olyan formájú – átvezet minden szenvedésen. Úgy, ahogy a gyerek valamennyi életfázison át egészen az elaggásig és a halálig fejlődik (és mindegyik fázis alapjában véve a korábbi felől – vágyakozás vagy félelem miatt – elérhetetlennek tűnik), így fejlődünk mi is (az emberiséggel nem kevésbé szoros kötelékben, mint önmagunkkal) e világ minden szenvedésén át. Az igazságosságnak ebben az összefüggésben nincs helye, de ugyancsak nincs a szenvedéstől való félelemnek vagy a szenvedés érdemként való értelmezésének.

103. A világ elszenvetését elháríthatod magadtól, ez szabadságodban áll és meg is felel természetednek, de talán éppen ez a háritás az egyetlen szenvedés, melyet el tudnál kerülni.

105. E világ csábereje és a kezesség azért, hogy e világ csak átmenet: ez egy és ugyanaz. Joggal az, mert csak így képes e világ a csábításra és ez felel meg az igazságnak. Csak az nyomasztó, hogy a sikerült elcsábulásunk után elfelejtjük a kezességet, és így a jó tulajdonképpen a rosszba, egy nő tekintete az ágyába csábított.

106. Az alázat mindenki számára, még a magányosan kétségbeesőnek is, embertársaihoz fűződő legerősebb kötelékét teremti meg, méghozzá rögtön, noha csak teljes és tartós alázat esetén. Erre azért képes, mert ez az igaz imanyelv; egyszerre imádat és a legszilárdabb kötelék. Az embertársakhoz fűződő kapcsolat az imakapcsolat, az önmagához fűződő kapcsolat a törekvés; a törekvéshez szükséges erőt az imából nyeri.

109. „Az nem lehet mondani, hogy kevés lenne a hitünk. Önmagában véve életünk egyszerű tényének is kimeríthetetlen a hitértéke.”

„Itt lenne hitérték? Hisz nem képes az ember nem-élni?”

„Éppen ebben a »hisz nem képes«-ben rejtőzik a hit szédítő ereje; ebben a tagadásban ölt testet.”

* Nem szükséges, hogy kimenj a házból. Maradj asztalodnál és fülel! Fülelned sem kell, csak várakozz. Még csak várakoznod sem kell, maradj teljesen csendben és egyedül. A világ fel fogja kínálni neked lelepleződését, elragadtatottan fog vonaglani előtted.

II. (Töredékek)

Hinni annyi, mint a romolhatatlant magunkban felszabadítani, avagy helyesebben: magunkat felszabadítani, avagy helyesebben: romolhatatlanná lenni, avagy helyesebben: lenni.

A lélek megfigyelője a lélekbe nem hatolhat, de van egy peremvidék, mellyel érintkezik. Az érintkezésből eredő felismerés: a lélek nem tud magáról. Így tehát ismeretlennek kell maradnia. Ez csak abban az esetben lenne elszomorító, ha volna valami a lelken kívül, de rajta kívül nincs semmi más.

Minden pillanatnak megfelel valami időnkívüli. Evilágot nem követheti egy túlnani, hiszen az örök, ennél fogva nem állhat evilággal időbeli érintkezésben.

A művészet az igazság körül röpdös, de feltett szándéka, hogy eközben nem ég el. Képessége abban áll, hogy a sötét ürességben tud olyan helyet lelteni, ahol a fénysugarak – anélkül, hogy ez előzőleg felismerhető lett volna – hathatósan felfoghatók.

Az öngyilkos olyan fogoly, aki látja egy akasztófa felállítását a börtönudvaron, tévesen azt hiszi, hogy ezt neki szánták, éjszaka kitör a cellájából, lemegy és felakasztja magát.

Egy hazug világban a hazugság még ellentéte révén sem távolítható el a világból; ez csak az igazság világa révén érhető el.

A világ csak onnan látható jónak, ahonnan teremtve lett, mert csak onnan hangzott el: „hogy ez jó”, és csak onnan ítéltető meg és pusztítható el.

E világ elpusztítása csak akkor lenne feladatunk, ha először is rossz, azaz értelmünknek ellentmondó lenne, másodsor, ha képesek lennénk az elpusztítására. Az előző így látszik, az utóbbira pedig nem vagyunk képesek. Nem tudjuk a világot elpusztítani, mert nem mi emeltük valamiféle építményként, hanem csak eltévedtünk benne, mi több: e világ a mi eltévelyedésünk, ekként azonban elpusztíthatatlan, vagy még inkább valami olyan, ami csakis a véghezvitelével, nem pedig a róla való lemondással rombolható le, jöllehet ez a véghezvitel is csak pusztítások – de csak evilágon belüli pusztítások – következménye lehet.

Akaratod szabadsága azt jelenti, hogy szabad volt, amikor a pusztát akarta; szabad, mivel választhatja a pusztán átvezető utat; szabad, mivel megválaszthatja haladása módját, de nem-szabad, mivel át kell menned a pusztán; nem-szabad, mivel minden út labirintikusan érinti a pusztaság valamennyi talpalatnyi helyét.

A Mindenek Szentjébe való belépésed előtt le kell vetned a cipődet, de nemcsak a cipőket kell levetned, hanem mindent: az úticsomagodat és az útiruhádat, és alatta a mezítelenségedet, és mindazt, ami e mezítelenség alatt rejtőzik, és azt is, ami ez alatt van, azután a legbensőbb bensőt, és e benső legbelsejét, azután pedig a még megmaradót, és annak utána a maradványt, és még a múlhatatlan tűz látszatát is. Csak magát a tüzet fogja a Mindenek Szentje magába oldani, és csak attól engedi magát feloldani – ennek kettejük közül egyik sem képes ellenállni.

Tillmann J. A. fordítása